

Cyfieithu i'r Gymraeg ar gyfer grwpiau treftadaeth gymunedol

Mae'r Gymraeg yn rhan allweddol o dreftadaeth a diwylliant y wlad ac, ym mis Mehefin 2021, roedd 30% o'r boblogaeth yn siaradwyr Cymraeg, gyda rhai rhanbarthau mor uchel â 75%¹. Trwy wneud yn siŵr bod deunyddiau, gan gynnwys gwefannau, cyhoeddiadau, datganiadau i'r cyfryngau cymdeithasol a'r wasg yn ddwyieithog, bydd grwpiau treftadaeth yn cyrraedd cynulleidfaoedd ehangach, yn siarad â phobl yn eu dewis iaith neu eu mamiaith ac yn helpu i gynnal a datblygu'r defnydd o'r Gymraeg ar gyfer cenhedlaeth heddiw ac yfory.

Mae llawer o grwpiau'n gallu bod yn bryderus ynglŷn â'u gallu i wneud pethau'n ddwyieithog. Mae cyfieithu wedi ennill enw am fod yn ddrud a weithiau am gymryd cryn amser, yn enwedig os nad oes gan y grŵp cymunedol rywun sy'n siarad Cymraeg yn rhugl. Mae yna rai ffyrdd y gall grwpiau a sefydliadau gael help â hyn, neu ymgeisio am gyllid penodol.

Cynllunio i wneud pethau'n ddwyieithog

Mae'n well cael cynllun ar waith i ystyried faint o'ch gwaith allai fod yn ddwyieithog, beth yw'r blaenoriaethau allweddol a sut y byddwch yn cyflawni hyn. A fyddwch chi'n ymrwymo i gyfieithu'ch deunyddiau i gyd, neu dim ond darnau allweddol fel tudalen lanio'ch gwefan, eich cyfansoddiad, postïadau allweddol yn y cyfryngau cymdeithasol, unrhyw adroddiadau prosiectau? Lluniwch gynllun cryf cyn gwneud gwaith, gan edrych i'r dyfodol ac ystyried y tymor canolig a hir yn ogystal â chynlluniau tymor byr.

Mae angen cynnwys gofynion cyfieithu mewn cynlluniau prosiectau a dogfennau strategol – o ran y goblygiadau ariannol a'r amser mae'n ei gymryd. Gan ystyried hyn, cynhwyswch syniadau clir o'ch blaenoriaethau yn eich cynlluniau. Cofiwch fod gan y llywodraeth flaenoriaeth i gefnogi cynllunio ar gyfer cyfieithu i'r Gymraeg a rhoi hyn ar waith.

Meddyliwch am eich cynulleidfa – mae yna dipyn o wahaniaeth rhwng Cymraeg y gogledd a'r de, a hefyd rhwng cyfieithiadau ffurfiol ac anffurfiol. Pwy fydd yn darllen neu'n rhyngweithio â'r hyn rydych yn ei gynhyrchu? Ble fydd yn cael ei ddarllen?

Mae'n bwysig cofio, er nad oes yna ofyniad i gyfieithu (oni bai bod arianwyr yn manylu ar hyn yn eu telerau ac amodau), mae iddo lawer o fanteision;

- Mae'n gallu helpu i recriwtio aelodau ychwanegol a chynulleidfaoedd ehangach
- Mae arianwyr a llywodraeth yn ei gefnogi
- Mae'n eich gwneud yn fwy hygyrch – ac mae arianwyr a llywodraeth hefyd yn cefnogi hyn
- Mae recriwtio siaradwr Cymraeg yn gallu darparu adnodd ychwanegol a rheswm dros rywun newydd yn ymuno â'r grŵp
- Yn aml, mae'n well i grŵp ei wneud – mae'n gallu hwyluso gweithio fel tîm

---

¹ <https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Welsh-Language/Annual-Population-Survey-Welsh-Language/annualpopulationsurveyestimatesofpersonsaged3andoverwhosaytheycanspeakwelsh-by-localauthority-measure>

- Mae'n darparu cyfleoedd i'r rheini y mae gwaith maes ac ati'n rhywbeth y maent yn llai abl i'w wneud
- Mae'n helpu'r rheini sydd ddim yn siarad Cymraeg i ddod yn rhan o gymunedau Cymraeg eu hiaith
- Mae'n rhoi hwb i hunaniaeth Gymreig
- Mae ganddo fuddion economaidd
- Mae ganddo fuddion diwylliannol
- Mae llenyddiaeth, enwau lleoedd a dogfennau cynharach Cymraeg yn gyfareddol!
- Mae defnyddio'r Gymraeg yn gallu darparu dehongliad gwahanol i ddod i ddeall rhywle.

Mae yna rai adnoddau rhagorol ar gael i helpu â'r cynllunio hwn.

Ydych chi'n ystyried gwneud arddangosfa, paneli dehongli neu arwyddion newydd? Mae gan Gomisiynydd y Gymraeg gyngor ar sut i ddylunio pethau i wneud yn siŵr bod y Gymraeg a'r Saesneg yn gytbwys - <https://www.comisiynyddygybraeg.cymru/media/hxeiow3y/canllaw-dylunio-cym.pdf>

Ydy'ch grŵp yn bennaf weithgar trwy'r cyfryngau cymdeithasol? Mae yna rai canllawiau defnyddiol yma ar wneud hynny'n ddwyieithog: <https://www.comisiynyddygybraeg.cymru/media/xkad5dkw/defnyddior-gymraeg-ar-gyfryngau-cymdeithasol-cy.pdf>

Mae yna rai adnoddau rhagorol gan sefydliad Cefnogi Trydydd Sector Cymru ynglŷn â sut i ddenu gwirfoddolwyr sy'n siarad Cymraeg <https://thirdsectorsupport.wales/app/uploads/2021/02/Denu-gwirfoddolwyr-Cymraeg-eu-hiaith.pdf> a sut i hybu'r Gymraeg trwy wirfoddoli <https://thirdsectorsupport.wales/app/uploads/2021/02/Hybu%E2%80%99r-Gymraeg-drwy-Wirfoddoli.pdf>

Gwasanaethau rhad ac am ddim

Helo Blod – hyd at 500 o eiriau y mis yn rhad ac am ddim

Llywodraeth Cymru sy'n talu am y gwasanaeth hwn ac mae ar gael i fusnesau ac elusennau yng Nghymru. Mae angen ichi gofrestru ond mae hynny'n rhad ac am ddim ac maent yn dychwelyd eich testun o fewn 4 diwrnod gweithio.

<https://businesswales.gov.wales/heloblod/cy/helo-blod>

Dyma rai syniadau ar gyfer 500 o eiriau:

- postiadau allweddol y cyfryngau cymdeithasol
- tudalen flaen eich gwefan
- taflen wybodaeth neu ganllaw
- datganiad i'r wasg ynglŷn â digwyddiad, arddangosfa neu'r wybodaeth ddiweddaraf

Helo Blod – wyneb yn wyneb

Mae Helo Blod hefyd yn darparu cyfieithiad wyneb yn wyneb a help â'r Gymraeg, oddi wrth eu cynghorwyr lleol. Rydym yn gwybod ei bod yn well gan lawer o bobl o grwpiau treftadaeth gymunedol gyswilt yn y cnawd na gwneud pethau ar-lein, felly gall hyn fod yn ffordd dda i gysylltu â gwasanaethau'r Gymraeg a chyfarfod â phobl newydd ar yr un pryd.

<https://businesswales.gov.wales/heloblod/cy/helo-blod-lleol>

Comisiynydd y Gymraeg

Sefydlwyd swydd Comisiynydd y Gymraeg yn unol â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Mae'r gwasanaeth hwn yn cynnig prawffddarllen hyd at 1000 o eiriau yn y Gymraeg, felly mae'n dda i grwpiau sydd â dysgwyr Cymraeg yn drafftio'u cyfieithiadau eu hunain.

<https://www.comisiynyddygyymraeg.cymru/busnesau-ac-elusennau/prawffddarllen>

Cynghorau Gwirfoddol Iedled Cymru

Yn aml, mae gan gymdeithasau lleol o'r enw "Cynghorau Gwirfoddol", sy'n cefnogi sefydliadau gwirfoddol, wasanaethau cyfieithu am ddim neu am bris gostyngol, yn enwedig yn sgil y Coronafeirws.

Bydd y rhain yn amrywio, gan ddibynnu ar amgylchiadau ariannu cyfredol pob grŵp. I gael y wybodaeth ddiweddaraf mae'n well edrych am eich grŵp lleol o'r rhestr isod a chwilio gan ddefnyddio "cyfieithiad Cymraeg" "(Welsh translation)" neu "darpariaeth Gymraeg" "(Welsh language provision)".

Cymdeithas	Rhanbarth	Gwefan
AVOW (Cymdeithas Mudiadau Gwirfoddol Wrecsam)	Wrecsam	https://avow.org/
BAVO (Cymdeithas Sefydliadau Gwirfoddol Pen-y-bont ar Ogwr)	Pen-y-bont ar Ogwr	https://www.bavo.org.uk/cy/
C3SC (Cyngor Trydydd Sector Caerdydd)	Caerdydd	https://c3sc.org.uk/?lang=cy_
CAVS (Cymdeithas Gwasanaethau Gwirfoddol Sir Gâr)	Sir Gaerfyrddin	https://cavs.org.uk/?lang=cy
CAVO (Cymdeithas Mudiadau Gwirfoddol Ceredigion)	Ceredigion	https://www.cavo.org.uk/cy/
CVSC – Cymorth Cymunedol a Gwirfoddol Conwy	Conwy	https://www.cvsc.org.uk/cy/
CGGSDd (Cyngor Gwasanaethau Gwirfoddol Sir Ddinbych)	Sir Ddinbych	https://www.dvsc.co.uk/covid-landing-page-welsh

FLVC (Cyngor Gwirfoddol Lleol Sir Fflint)	Sir y Fflint	https://www.flvc.org.uk/cy/
GVS – Gwasanaethau Gwirfoddol Morgannwg	Morgannwg	https://www.gvs.wales/
GAVO – Cymdeithas Mudiadau Gwirfoddol Gwent	Gwent	https://www.gavo.org.uk/
Interlink (Rhondda Cynon Taf)	Rhondda Cynon Taf	http://www.interlinkrct.org.uk/cy/
Mantell Gwynedd	Gwynedd	https://mantellgwynedd.com/
Medrwn Môn	Ynys Môn	https://www.medrwnmon.org/cy/hafan
NPTCVS – Cyngor Gwasanaethau Gwirfoddol Castell-nedd Port Talbot	Castell-nedd Port Talbot	https://www.nptcv.s.wales/
PAVO (Cymdeithas Mudiadau Gwirfoddol Powys)	Powys	https://www.pavo.org.uk/cy/hafan.html
PAVS (Cymdeithas Gwasanaethau Gwirfoddol Sir Benfro)	Sir Benfro	https://www.pavs.org.uk/
SCVS (Cyngor Gwasanaeth Gwirfoddol Abertawe)	Abertawe	https://www.scvs.org.uk/
TVA (Cynghrair Gwirfoddol Torfaen)		https://tvawales.org.uk/
VAMT – Gweithredu Gwirfoddol Merthyr Tudful		https://vamt.net/cy/

Gwasanaethau am dâl

Cymdeithas Cyfieithwyr Cymru yw'r meincnod ansawdd ar gyfer cyfieithu Cymraeg ac wrth edrych am gyfieithydd i weithio ar ddarnau mwy o waith, neu wrth lunio cynigion am gyllid neu gyllidebau, mae'n bwysig cael dyfynbrisiau oddi wrth fusnesau dibynadwy neu gyfieithwyr annibynnol sy'n aelodau o'r gymdeithas hon.

<https://www.cyfieithwyr.cymru/cy/>

Cyfieithu digwyddiadau ar-lein drwy Zoom a phlatfformau tebyg

Os ydych chi'n rhedeg sgysiau neu ddigwyddiadau ar-lein, bydd cyfieithu ar y pryd i'r Gymraeg yn eich helpu i groesawu mwy o bobl i wrando yn eu dewis iaith neu eu mamiaith. Nid oes yn rhaid i hyn fod yn ddrud a gellir ceisio cyllid penodol i dalu am y ddarpariaeth hon.

Mae gan Amgueddfa Cymru ganllaw rhagorol i hwyluso'r math hwn o waith cyfieithu:

https://amgueddfa.cymru/media/49354/Zoom-a-chyfieithu-ar-y-pryd_canllawiau.pdf

Mae yna hefyd ganllaw cynhwysfawr i letya cyfarfodydd dwyieithog ar-lein gan Gomisiynydd y Gymraeg: <https://www.comisiynyddygyymraeg.cymru/media/ut2bqj5z/20200511-dg-c-cyfarfodydd-dwyieithog-ar-lein.pdf>